

Ziya Osman'ın Güvercinleri

Mustafa ÖZÇELİK

Cumhuriyet devri Türk şiirinin en önemli isimlerinden biri olan Ziya Osman Saba “Sebil ve Güvercinler” isimli o çok bilinen ve sevilen şiirinin bir yerinde bir sebile su içmeye gelen güvercinlerin hikâyesini anlatırken şöyle der:

*“Nihayetsiz çöllerin üstünden hep beraber
Geçerken bulamadılar ne bir ot ne bir yosun
Ürkmeden su içsinler yavaşça, susun, susun
Bir sebile döküldü bembeyaz güvercinler.”*

Şimdi soralım: Güvercinler rahatça, ürkmeden su içsinler diye bize “susun” diyen şair bizim hangi yanımıza sesleniyor? Elbette yüreğimize yani en insan yanımıza... Zira şair şunu çok iyi biliyor ki, şu yeryüzünde biz insan olarak böylesi hassasiyetlerin sahibi olamazsak, mesela bir güvercinine karşı böylesi bir sorumluluk hissedemezsek ne anlamı kalır ki insan oluşumuzun. Bu duyarlıkların yok edildiği bir hayat nasıl bir hayata dönüşür düşünmek gerek. O zaman “biz” değil “ben” fikri hâkim olur bize. Oysa şairimiz “Ben” değil, “biz” fikrine sahip olursak yüce gönüllü ve mesut insanlar olabileceğimizi söylüyor:

*“Mesut olmuş görmek isterdim hepinizi
Bu bahar gününde, dertliyi, ümitsizi
Terfi etmiş memur, sınıf geçmiş öğrenci
Kadını, erkeği, yaşlısı, genci
Bir bayram sevinciyle kol kola sokaklarda.”*

İnsanlar bir yana, onlarla birlikte kuşları, ağaçları kısacası bütün canlıları sevmek, korumak, ihtiyaçlarını karşılamak, onları kendi hayatlarımızın olmazsa olmaz unsurları olarak görerek onlara karşı sorumlu davranmak, dahası cansız sandığımız eşyaya bile saygılı davranmak, kullandığımız bir kalemi, bir bardağı sevgiyle, saygıyla ele alabilmek, kısacası ağacı ağaç, taşı taş, çiçeği çiçek olmanın ötesinde manalandırabilmek... Hayret makamında hayranlık duyabilmek... Bunu da bize Ziya Osman öğretiyor:

*“İlk defa bakıyorum Rabbim, her şeye
Yeryüzünü yeniden görür gibiyim*

(...)

*Şu âlem, âyan ettiğin bize
Ağaç, yol, yaprak, meğer her şey mucize.”*

Bütün bunlar, insani duygulardır ve bize bunları şairler hatırlatır. İyi ki onlar var. Onlar sayesinde ki sessizce akan bir nehrin macerasına katılarak, başka hayatlar için neler yapmamız gerektiğini düşünebiliyoruz. Bu, ne büyük bir imkân, ne büyük bir nimet... Sabahları penceremizin kenarında öten bir yusufçuk kuşunun bu narin şarkısıyla o gün hayatı bambaşka açılardan, bambaşka anlamlarla seyredilemek... Bu seyrin bize kazandırdığı ruhsal zenginlikle çocuğumuzu öperek yatağından kaldırmak, sabah kahvaltısı için soframıza oturduğumuzda ekmeği, zeytini, peyniri yiyecek değil nimet olarak görebilmek ve ardından şükür secdelerine kapanabilmek, yine ekmeği, peyniri, zeytini olmayanları düşünerek, vermeyi hayatımızın gayelerinden biri hâline getirebilmek ne büyük bir saadet!

Dedim ya, bizde böylesi bir ruhsal canlanmayı şairler sağlıyor. Kelimelerin büyüdü dünyasından bize renk renk, nakış nakış dokudukları ince şiirlerle rutinleşerek anlamsızlaşan, sığlaşan, renksizleşen, heyecanı ve coşkusu kaybolan hayatımıza onlar derinlik kazandırıyorlar, renk veriyorlar, bizi coşku denizlerinde her anını heyecanla yaşatan bir hâle büründürüyorlar. O zaman dünya, bizi boğan, hapseden bir kafes olmaktan çıkıyor. Her anı bilgiyle, bilinçle, sevgiyle, sorumlulukla yaşanan bir ilahî nimete dönüşüyor. Ölüm dahi güzelleşiyor, korku veren bir hâl olmaktan çıkıyor. Ziya Osman'ın dediği gibi:

*“Rabbim, şuracıkta sen bari gözlerimi yum
Sen bana en son kalan, ben senin en son kulun
Bu akşam artık seni anmayan İstanbul'un
Bomboş bir camisinde uyumak istiyorum.”*

Böylece; gecenin karanlığında rahmetin aydınlığıyla dolu bir cami köşesinde uyumak şaire göre mutlulukların en güzeli olabiliyor.

Şimdi düşünelim, işlerimiz çok, zaman kısa... Namaz için girdiğimiz camilerde de böyle bir gerekçe ile ne kadar az kalabiliyoruz. Oysa camiler, itikaf mekânlarıydı. Kullar, burada kendilerini bir süreliğine dış âlemde soyutlayarak Rabbi ile daha samimi bir münasebet içine girerlerdi. Bir tefekkür zamanlarıydı itikâf günleri... Nefsimizi sorgulama, arınma çabası ve ardından böylesi bir ruh haliyle yeniden hayata katılma itikâfla sağlanabilirdi. Şair, camide uyumak ifadesini daha geniş bir anlamda camide ölmek şeklinde de düşünmüş olmalı ki bunu son arzusu, Rabbinden son niyazı olarak dile getirmektedir. Aynı hassasi-

yeti şairin başka bir şiirinde de şu şekilde yer alır:

*“En güzel, en bahtiyar, en aydınlık, en temiz
Ümitler içindeyim, çok şükür öleceğiz.”*

Ölümü her şeyin sonu olarak gören anlayışın yanında onu şükürle karşılamak nasıl bir ruh zenginliği ve iç arınmışlığıdır ve bizim buna bilhassa iyice dünyevileştığımız bu çağda ne kadar da ihtiyacımız var. Çünkü bütün olumsuzluklarımız, ölümü unutmaktan doğuyor.

*“Aşk ve ölüm iki yanımızda durur
Birlikte ve iç içe yürürler hayatın yokuşlarında...”*

Evet, böyle diyebilsek ve hayatı ölümle birlikte idrak edebilsaydık hem şahsi hem de toplumsal hayatımız ne kadar farklı olurdu? O zaman biz de şair gibi “Bütün saadetler mümkündür” diyebilirdik. “Günlük, güneşlik, çiçekler içinde memnun” bir evde anne, baba, evlat, torun olmanın biyolojik algısının ötesine geçer, aile olmanın saadetiyle yine secdelere kapanabilirdik.

Derim ki, şiir okuyalım. Bilhassa da bu yazıda kendisinden söz ettiğimiz Ziya Osman ve onun gibi hisseden, yazan ve yaşayan şairleri... O, bize, 13. yüzyılı nefesiyle diriltten Yunus Emre'nin ikliminden seslenen bir şair... O, Behçet Necatigil'in ifadesiyle “Maddeden usanıp manaya, âlem-i ervaha uzanmak isteyen” insanın bu ihtiyacını en iyi şekilde görüp söyleyen bir şair... Bunu kendi için de o kadar samimi niyetlerle dilemiş olmalı ki “Eski bir evde olmak, orada Eyüpsultan'da” dizesindeki dileği Hak katında kabul görmüş, göç vakti bir kandil gününe rastlamış ve bugünün ruhaniyetiyle ölümün daha da güzelleştiği bir vakitte Eyüpsultan mezarlığına annesinin yanı başına gömülmüştür. Yolunuz düşerse bir gün, dahası bir yol düşürerek bu mütevazı, derviş gönüllü şairi siz de ziyaret edin. Kabri başında Fatihalarınızla birlikte bir şiirini de okuyun ki, bize kazandırdıklarına bir teşekkür olsun.